

Неодређена ситуација која је настала у овом тренутку око Космета, створила је неочекиване могућности за успостављање, рекло би се неповратно изгубљеног утицаја на одговарајуће процесе од стране ОУН. Приметан је “замор” главних светских играча од овога што се одиграва у троуглу Београд – Приштина – Косовска Митровица. По информацијама којима располажемо и у Вашингтону и у Бриселу се разматрају различити сценарији постепеног “скраћивања” сопственог финансијског и политичког присуства на Космету. И већ у месецима који су пред нама може се испоставити да ће се поред многострадалне мисије за послове привремене администрације УН на Космету (УНМИК) – још неко тиме бавити.

Разуме се, ни САД, ни НАТО, ни ЕУ не помишљају о потпуном одласку са Космета. За Вашингтон је тамо најважнија војна база “Бондстил”, која не само да се не потчињава УН, него ни НАТО команди и која се налази у средини војно-територијалне “осе” од Италије до Турске.

Овај објекат омогућава Американцима да контролишу акваторију Средоземног и Црног мора, а такође и маршруте које воде на Блиски Исток, Северну Африку и Кавказ – у том смислу и маршруте постојећих и будућих нафтовода из региона Каспијског мора и Централне Азије. Како је у вези са тим правилно приметио Ендрју Бачевић, професор на катедри за међународне односе и историју на Бостонском универзитету, стварање сличне инфраструктуре и решавање других војних циљева био је кључни задатак САД у оквиру НАТО операције против СРЈ током 1999. године. Управо тада је формално рукама комплетне североатланске алијансе био достигнут искључиво амерички циљ – “подршка премоћи САД” у Европи и “спречавања одустајања Европе од претходних правила”

[\[1\]](#)

. Као што је познато, централно место међу овим “правилима” заузима “норма о доминацији САД”

[\[2\]](#)

То је то, што се тиче низа војних аспеката САД на Космету. Европска Унија нема сличних интереса, па је зато мања формална заинтересованост у очувању сопственог присуства у покрајини.

То је ових дана, између осталог, ставио до знања Џералд Галучи, бивши представник УН за север Косова, признавши да “западне државе желе да напусте Косово”

[\[3\]](#)

. И овде се поставља главно питање: ко ће то први учинити, а ко ће бити принуђен да се задржи?

По тумачењу Галучија, ипак ће први “политички” да се повуку Американци – разуме се, оставивши за собом сопствене војне структуре (укључујући “Бондстил”), а такође и изузетан утицај на албанско становништво на Балкану. “Без обзира на то што САД још увек играју важну улогу у томе да се убеди косметски Албанци да се понашају на одговарајући начин, - што значи да постигну компромисно решење са Србијом – Американци ипак желе да напусте Косово” – каже функционер УН ослањајући се на сопствене изворе.

У том случају, следећи кандидат “за излазак” може бити цивилно-полицијска мисија ЕУ у Приштини. “Нико не може зауставити ЕУЛЕКС да остане на Косову, ако ЕУ у Приштини одлучи да је дошло време за њен одлазак” – уверен је Галучи.

И управо ту се може појавити унікална шанса за ОУН да поново на себе преузме водећу улогу у регулисању косметског питања. Одлазак САД и ЕУ са Космета “означиће повратак питања обратно, у ОУН” – сматра Галучи. И премда он као главни задатак присуства УН види само у садејству “мирне имплементације споразума Београда и Приштине” – јасно је да је спектар задатака много шири. Тај спектар у себе укључује, између осталог и таква, за САД и ЕУ веома непријатна питања као што су свестрано истраживање чињеница о “црној трансплантологији” и повратак ситуације на Космету у норму Резолуције СБ УН № 1244 од 10. јуна 1999. године.

Разуме се да не треба очекивати да ће западни аутори “косовског пројекта” истог часа одустати од свог чеда. Међутим, објективне финансијско-економске околности заиста могу направити од косовског питања баласт, како за САД тако још више за ЕУ.

Индикативно је да већ сада слична перспектива изазива нимало шаљива узбуђења. Енвер Хоџај, одговоран за међународну политику у “косовској влади”, пожурio је да распореди сопствене приоритете по овом питању. Он је позвао СБ УН да што је могуће пре размотри ситуацију на Косову и Метохији на свом специјалном заседању – но само зато да би се донела одлука о прекиду делатности мисије УНМИК.

[4]

“Једини задатак мисије УНМИК треба да буде помоћ Косову ради добијања чланства у ОУН” – инсистира Хоџај и истиче да је сад наступио “најбољи тренутак” за решавање указаног задатка.

[5]

Како год било, ОУН се може у скорије време поново наћи у центру косметског раскршћа – или тачније, на косметској првој ватреној линији. У јуну 1999. године УН су, уз активно учешће Русије, успеле да у одређеном степену сачувају свој образ и задрже да ситуација на Космету не пређе под пуну контролу архитектата “новог светског поретка”. Очигледно да последњих година УН не заслужују ловорике по питању Космета. Да није дошло време да се почне радити на грешкама?

(Фонд стратешке културе)

---

[1] Vacevich A. American Empire. Harvard University Press. 2003. P.104, 196.

[2] Хомский Н. Гегемония или борба за выживание: стремление США к мировому господству. М., 2007. С.92.

[3] Kosova Sot, 09.08.2013

[4] Koha Ditore, 09.08.2013

[5] Zëri, 09.08.2013

